

Dr Dariusz Szafranski
Uniwersytet Warszawski
Wydział Prawa i Administracji
Ul. Krakowskie Przedmieście 26/28
00-927 Warszawa

Autoreferat

przedstawiający opis dorobku i osiągnięć naukowych

Autoreferat dorobku i osiągnięć naukowych został sporządzony zgodnie z art. 16 i art. 18a ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z 2017 r. poz. 1789 ze zm.) oraz § 12 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 26 września 2016 r. w sprawie szczegółowego trybu i warunków przeprowadzania czynności w przewodzie doktorskim, w postępowaniu habilitacyjnym oraz postępowaniu o nadanie tytułu profesora (Dz. U. z 2016 r. poz. 1586 ze zm.). Powołane przepisy, zgodnie z art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 3 lipca 2018 r. - Przepisy wprowadzające ustawę - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, stanowią podstawę rozstrzygnięć dotyczących wszczynania postępowań habilitacyjnych w okresie od dnia wejścia w życie ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2018 r. poz. 1668), tj. od dnia 1 października 2018 r., do dnia 30 kwietnia 2019 r.

1. Posiadane dyplomy i stopnie naukowe

W 2003 roku uzyskałem stopień doktora nauk prawnych, który został nadany przez Radę Naukową Instytutu Nauk Prawno-Administracyjnych Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego na podstawie rozprawy doktorskiej pt. „Inwestycje zagraniczne w gospodarce komunalnej (aspekty administracyjnoprawne). Promotorem rozprawy był prof. UW dr hab. Mirosław Wyrzykowski, a jej recenzentami prof. dr hab. Andrzej Bierć i prof. dr hab. Jacek Jagielski.

Jestem absolwentem Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego. Tytuł zawodowy magistra prawa (dyplom z wynikiem bardzo dobrym) i magistra administracji (dyplom z wyróżnieniem) uzyskałem na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego.

2. Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych

Od 1981 roku jestem zatrudniony na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego, obecnie w Zakładzie Administracyjnego Prawa Gospodarczego i Bankowego na stanowisku starszego wykładowcy. Uniwersytet Warszawski jest moim podstawowym miejscem pracy.

Od 2005 roku jestem również zatrudniony w Wyższej Szkole Administracji Publicznej w Ostrołęce (w latach 2005 -2007 pełniłem funkcję prodziekana).

W latach 2008 – 2014 byłem zatrudniony w Instytucie Nauk Prawnych (Zakład Prawa Konkurencji) Polskiej Akademii Nauk.

3. Wskazanie osiągnięcia naukowego wynikającego z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. 2016 r. poz. 882 ze zm.).

Jako osiągnięcie w rozumieniu powołanego wyżej przepisu wskazuję opublikowaną monografię pt. **Przedsiębiorca zagraniczny. Zagadnienia administracyjnoprawne.** Warszawa 2018, Wydawnictwo C.H Beck, s. 297. ISBN 978-83-812-8625-1, ISBN e-book 978-83-812-8626-8.

3.1. Uzasadnienie wyboru tematu monografii, jej celu badawczego i przedmiotu

Monografia *Przedsiębiorca zagraniczny. Zagadnienia administracyjnoprawne* stanowi opracowanie, które dotyczy administracyjnoprawnej problematyki przedsiębiorcy zagranicznego jako podmiotu prawa obcego. Wybór tej problematyki wiąże się bezpośrednio z podstawowym (najważniejszym) obszarem mojej aktywności naukowej, która obejmuje zagadnienia podejmowania i wykonywania działalności gospodarczej na terytorium RP. W ramy tych zagadnień wpisuje się administracyjnoprawna problematyka odniesiona do przedsiębiorców zagranicznych, w tym ich pozycja prawna w zakresie działalności gospodarczej. Zwłaszcza, że kategorię przedsiębiorców zagranicznych tworzą zróżnicowane pod względem prawnym podmioty prawa obcego. Krąg tych podmiotów stanowią przedsiębiorcy zagraniczni jako osoby fizyczne oraz przedsiębiorcy zagraniczni jako osoby prawne z siedzibą za granicą (zagraniczne osoby prawne) oraz jako jednostki organizacyjne,

niebędące osobami prawnymi, mające zdolność prawną, z siedzibą za granicą (zagraniczne niepełne osoby prawne). Wzbogaceniem podmiotowego zróżnicowania przedsiębiorców zagranicznych jest podział tych podmiotów prawa obcego w zależności od ich przynależności państwowej (terytorialnej), co wiąże się bezpośrednio z przystąpieniem RP do Unii Europejskiej. Skutkiem tego podziału jest odrębność zasad udziału przedsiębiorców zagranicznych w obrocie gospodarczym, w tym zasad podejmowania i wykonywania działalności gospodarczej na terytorium RP.

Znaczącym argumentem, który przemawiał za podjęciem powyższej problematyki był również fakt, że pojęcie przedsiębiorcy zagranicznego w ustawodawstwie gospodarki rynkowej podlegało głębokiej ewolucji normatywnej, a tym samym do końca 2011 roku nie stanowiło względnie trwałej kategorii normatywnej. Pojęcie to (wraz z definicją legalną) po raz pierwszy pojawiło się w ustawie z dnia 19 listopada 1999 r. - Prawo działalności gospodarczej (Dz. U. z 1999 r. poz. 1178 ze zm.), a następnie zostało poddane istotnym zmianom w ustawie z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz.U. z 2017 r. poz. 2168 ze zm.). Wynikiem tych zmian jest definicja przedsiębiorcy zagranicznego, którą przyjęto w ustawie z dnia 6 marca 2018 r. o zasadach uczestnictwa przedsiębiorców zagranicznych i innych osób zagranicznych w obrocie gospodarczym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 2018 r. poz. 649 ze zm.).

Kolejnym argumentem, który uzasadniał podjęcie administracyjnoprawnej problematyki przedsiębiorcy zagranicznego jest bogactwo treści merytorycznych związanych z analizą definicji legalnej tego podmiotu prawa obcego. Konieczne więc stało się poddanie odrębnej analizie prawnej poszczególnych kategorii przedsiębiorców zagranicznych, co wymagało uwzględnienia ewolucji normatywnej pojęcia przedsiębiorcy zagranicznego, a zarazem uchwycenia specyficznych elementów jego konstrukcji prawnej. W ramach tej analizy wyeksponowano prawne kryteria wyodrębnienia poszczególnych przedsiębiorców zagranicznych jako podmiotów prawa obcego oraz kryteria ich podziału w zależności od przynależności państwowej (terytorialnej). Określono także skutki prawne tego wyodrębnienia w zakresie działalności gospodarczej na terytorium RP. Dokonano również porównania pojęcia przedsiębiorcy zagranicznego z pojęciem przedsiębiorcy w rozumieniu ustawy z dnia 6 marca 2018 r. - Prawo przedsiębiorców (Dz.U. z 2018 r. poz. 646 ze zm.), któremu w sferze języka prawniczego odpowiada pojęcie przedsiębiorcy polskiego.

Istotne znaczenie w zakresie doboru problematyki objętej zakresem monografii odegrały doświadczenia naukowe i dydaktyczne Autora, które bezpośrednio korespondują z

administracyjnoprawną problematyką działalności gospodarczej przedsiębiorcy zagranicznego na terytorium RP. Odzwierciedleniem tych doświadczeń są publikacje naukowe wnioskodawcy, które dotyczą problematyki przedsiębiorców zagranicznych (wykaz tych publikacji zawiera załącznik nr 4), oraz prowadzony od kilkunastu lat wykład specjalizacyjny pt. „Działalność gospodarcza inwestorów zagranicznych na terytorium RP”.

Celem badawczym przygotowanej monografii było:

- ustalenie prawnego rozumienia pojęcia przedsiębiorca zagraniczny (w tym jego podmiotowego zróżnicowania) w polskim ustawodawstwie gospodarki rynkowej i określenie skutków prawnych oraz znaczenia przyjętej definicji legalnej tego pojęcia w zakresie obowiązującego porządku prawnego;

- zbadanie kryteriów rozstrzygających o przynależności państwowej (terytorialnej) danego przedsiębiorcy zagranicznego jako podmiotu prawa obcego oraz skutków prawnych tej przynależności w zakresie działalności gospodarczej na terytorium RP, co wymagało uwzględnienia prawa Unii Europejskiej (przede wszystkim Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej);

- zbadanie relacji przedsiębiorcy zagranicznego jako kategorii normatywnej do pojęcia przedsiębiorcy w rozumieniu ustawy - Prawo przedsiębiorców (przedsiębiorcy polskiego) i określenie wynikających z tego tytułu skutków prawnych (z uwzględnieniem prawnego zróżnicowania tych podmiotów prawa).

Realizacja powyższego celu badawczego wymagała zastosowania przede wszystkim metody prawno-dogmatycznej i metody historyczno-prawnej. Podstawą metodą badawczą w tym zakresie była dogmatyczna analiza treści regulacji normatywnych i wypowiedzi zawartych w literaturze przedmiotu oraz ustaleń dokonanych w ramach orzecznictwa. Przedmiotem tej analizy uczyniono przede wszystkim rozwiązania ustawy o zasadach uczestnictwa przedsiębiorców zagranicznych i innych osób zagranicznych w obrocie gospodarczym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, która jest podstawową regulacją ustawową określającą zasady działalności gospodarczej przedsiębiorców zagranicznych na terytorium RP. Szczególnie istotne znaczenie w zakresie realizacji celu badawczego miała w równym stopniu analiza tych postanowień Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, które dotyczą swobody przedsiębiorczości (swobody świadczenia usług), wykorzystująca orzecznictwo. Zastosowanie metody prawno-dogmatycznej pozwoliło na ustalenie jurystycznej konstrukcji przedsiębiorcy zagranicznego, w tym wydobycie cech uniwersalnych i swoistych tej konstrukcji, oraz określenie pozycji prawnej tych podmiotów prawa obcego w zakresie podejmowania i

wykonywania działalności gospodarczej na terytorium RP. Ustalenie to z kolei umożliwiło sformułowanie finalnej konkluzji, że przyjęta przez ustawodawcę definicja pojęcia przedsiębiorcy zagranicznego jest prawnie kompletna, a tym samym jurydycznie zamknięta.

Prowadzone badania nad rozwiązaniem prawnymi dotyczącymi przedsiębiorcy zagranicznego korespondowało z koniecznością zastosowania w ograniczonym zakresie metody historycznej. Zastosowanie tej metody badawczej pozwoliło na uchwycenie istotnych elementów ewolucji normatywnej pojęcia przedsiębiorcy zagranicznego w ustawodawstwie polskim okresu kształtowania i rozwoju gospodarki rynkowej.

3.2 Struktura monografii

Struktura monografii jest efektem przyjętego celu badań i metod jego realizacji. Kwestie przedstawiane w monografii zostały ujęte w sześciu rozdziałach, z których każdy kończy się podsumowaniem. Monografię zamyka zakończenie, które jest podsumowaniem wniosków wynikających z tego opracowania.

Punktem wyjścia rozważań zawartych w monografii była analiza ewolucji normatywnej pojęcia przedsiębiorcy zagranicznego w polskim ustawodawstwie gospodarki rynkowej. W ramach tej analizy historycznej, której dokonano w rozdziale I, ocenie prawnej poddano pojęcie osoby zagranicznej i pojęcie przedsiębiorcy zagranicznego, w tym skutki prawne przyjęcia błędnego założenia, że przedsiębiorcą zagranicznym może być jedynie osoba zagraniczna. Przedmiotem tej analizy uczyniono wielokrotnie zmieniające się rozwiązania prawne nieobowiązujących już regulacji ustawowych, tj. ustawy - Prawo działalności gospodarczej i ustawy o swobodzie działalności gospodarczej.

Rozdział II monografii został poświęcony przedsiębiorcy zagranicznemu jako osobie fizycznej. Przedmiotem rozważań podjętych w tym rozdziale stały się rozwiązania ustawy z o zasadach uczestnictwa przedsiębiorców zagranicznych i innych osób zagranicznych w obrocie gospodarczym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. W ramach tych rozważań poddano prawnej analizie definicję normatywną osoby zagranicznej jako osoby fizycznej i definicję normatywną przedsiębiorcy zagranicznego, którą odniesiono do osoby fizycznej jako obywatela polskiego oraz jako osoby zagranicznej (cudzoziemca), wskazując jednocześnie znaczenie obu definicji w zakresie działalności gospodarczej na terytorium RP.

W rozdziale III monografii podjęto rozważania dotyczące skutków prawnych przynależności państwowej (terytorialnej) osoby fizycznej i przedsiębiorcy zagranicznego jako osoby fizycznej. W tej części rozważań odrębnej analizie prawnej poddano kryteria

przynależności państwowej wskazanych podmiotów prawa, szczególnie kryteria, które mają zastosowanie wobec przedsiębiorcy zagranicznego jako osoby fizycznej, tym bardziej, że ustawodawstwo polskie w nie wypowiada się tej kwestii, przy czym wymagało to odwołania się do art. 49 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej. Zastosowane podejście pozwoliło na prawne wyodrębnienie kategorii przedsiębiorców zagranicznych (jako osób fizycznych) z państw Europejskiego Obszaru Gospodarczego (tj. podmiotów traktatowej swobody przedsiębiorczości i traktatowej swobody świadczenia usług) oraz kategorii przedsiębiorców zagranicznych z państw trzecich. Przedmiotem odrębnej analizy prawnej stały się rozwiązania prawne dotyczące zagranicznych osób fizycznych jako bezpaństwowców, którzy legitymują się statusem przedsiębiorcy zagranicznego.

Zakresem rozdziału IV monografii uczyniono rozważania, które odniesiono do osoby prawnej (niepełnej osoby prawnej) jako osoby zagranicznej i przedsiębiorcy zagranicznego, będącego zagraniczną osobą prawną (zagraniczną niepełną osobą prawną). W ramach tych rozważań poddano prawnej analizie definicję normatywną osoby zagranicznej jako osoby prawnej (niepełnej osoby prawnej) i definicję normatywną przedsiębiorcy zagranicznego jako zagranicznej osoby prawnej (zagranicznej niepełnej osoby prawnej). Omówiono tym samym prawne kryteria, których zastosowanie pozwoliło na prawne wyodrębnienie tych podmiotów prawa obcego, a jednocześnie na określenie skutków prawnych tego wyodrębnienia w zakresie działalności gospodarczej na terytorium RP.

Rozdział V monografii poświęcono kwestii przynależności państwowej (terytorialnej) zagranicznej osoby prawnej (zagranicznej niepełnej osoby prawnej), w tym jako przedsiębiorcy zagranicznego. W tej części rozważań ustalono kryteria przynależności państwowej (terytorialnej) tych podmiotów prawa obcego, szczególnie wobec przedsiębiorcy zagranicznego, zwłaszcza że ustawodawstwo polskie w tej kwestii milczy. Wymagało to odwołania się do definicji spółki zawartej w art. 54 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej. Zastosowane podejście pozwoliło na prawne wyodrębnienie kategorii przedsiębiorców zagranicznych z państw Europejskiego Obszaru Gospodarczego, jako podmiotów traktatowej swobody przedsiębiorczości (swobody świadczenia usług) na terytorium RP, oraz kategorii przedsiębiorców zagranicznych z państw trzecich. Przypisanie danego przedsiębiorcy zagranicznego do określonego kręgu państw umożliwiło wskazanie skutków prawnych tej przynależności w zakresie działalności gospodarczej na terytorium RP.

W ostatnim rozdziale monografii (rozdziale VI) podjęto rozważania dotyczące znaczenia umów międzynarodowych, które RP zawarła z państwami trzecimi, w zakresie działalności gospodarczej podmiotów zagranicznych, w tym przedsiębiorców zagranicznych,

pochodzących z tych państw. Punktem wyjścia rozważań były ustawowe odesłania do tych umów, które zawarto w ustawie o zasadach uczestnictwa przedsiębiorców zagranicznych i innych osób zagranicznych w obrocie gospodarczym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

3.3 Wnioski

Rozważania podjęte w prezentowanej monografii pozwoliły na sformułowanie wniosków ogólnych (uniwersalnych) dotyczących przedsiębiorcy zagranicznego jako kategorii normatywnej oraz wniosków bezpośrednio odniesionych do poszczególnych kategorii przedsiębiorców zagranicznych jako podmiotów prawa obcego.

Wnioski ogólne

1. Pojęcie przedsiębiorcy zagranicznego w polskim systemie prawnym okresu kształtowania i rozwoju gospodarki rynkowej przeszło głęboką ewolucję normatywną. Pojęcie to (wraz z definicją legalną) pojawiło się po raz pierwszy w ustawie - Prawo działalności gospodarczej, stając się kategorią ustawowo zdefiniowaną, którą stworzono w celu umożliwienia przedsiębiorcom zagranicznym podejmowania i wykonywania działalności gospodarczej na terytorium RP. W porównaniu z dotychczasowym stanem prawnym zrezygnowano z pojęcia podmiotu zagranicznego jako kategorii normatywnej, a także traktowania zależnych osób prawnych prawa polskiego (z siedzibą na terytorium RP) jako podmiotów zagranicznych;

2. W okresie obowiązywania ustawy - Prawo działalności gospodarczej definicja przedsiębiorcy zagranicznego (identycznie jak definicja osoby zagranicznej) nie podlegała zmianom normatywnym. Skutkiem tego była względna trwałość definicji pojęcia przedsiębiorcy zagranicznego, które wiązano wyłącznie z osobą zagraniczną jako podmiotem wykonującym pierwotną działalność gospodarczą za granicą. Definicja ta nie obejmowała wszystkich podmiotów kapitału zagranicznego jako potencjalnych uczestników działalności gospodarczej na terytorium RP. Petryfikowało to dualizm w obrębie tych podmiotów prawa, który skutkowałam podziałem na przedsiębiorców zagranicznych jako osoby zagraniczne oraz na przedsiębiorców prawa obcego, niebędących osobami zagranicznymi. Oznaczało to, że każdy przedsiębiorca zagraniczny jest przedsiębiorcą prawa obcego, lecz nie każdy przedsiębiorca prawa obcego jest przedsiębiorcą zagranicznym. Dualizm ten stanowił cechą charakterystyczną rozwiązań ustawy - Prawo działalności gospodarczej. Wyjątek stanowili przedsiębiorcy

zagraniczni, którzy jako zagraniczne osoby prawne, legitymowali się jednocześnie statusem przedsiębiorcy prawa obcego.

3. Podejście, które zapoczątkowała ustawa - Prawo działalności gospodarczej w kwestii określenia pojęcia przedsiębiorcy zagranicznego początkowo kontynuowała ustawa o swobodzie działalności gospodarczej, która ostatecznie nadała temu pojęciu odmienną treść prawną. Nastąpiło to w wyniku ewolucji pojęcia osoby zagranicznej (z wyjątkiem pojęcia zagranicznej osoby prawnej) oraz uznania obywateli polskich, którzy wykonują pierwotną działalność gospodarczą na terytorium państwa obcego, za przedsiębiorców zagranicznych. Spowodowało to zniesienie dotychczasowego dualizmu w zakresie podmiotów kapitału zagranicznego, tym samym została prawnie ukształtowana konstrukcja przedsiębiorcy zagranicznego jako podmiotu prawa obcego. Pojęcie przedsiębiorcy zagranicznego jako kategoria normatywna stało się tożsame z pojęciem przedsiębiorcy prawa obcego jako kategorią ze sfery języka prawniczego. Zasadność tego podejścia potwierdziła ustawa o zasadach uczestnictwa przedsiębiorców zagranicznych i innych osób zagranicznych w obrocie gospodarczym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, która identycznie definiuje pojęcie przedsiębiorcy zagranicznego jak poprzednio obowiązująca regulacja ustawowa

4. Definicję pojęcia przedsiębiorcy zagranicznego stworzono w ściśle określonym celu (podejmowanie i wykonywanie działalności gospodarczej na terytorium RP). Jest to jedyna definicja legalna tego pojęcia w ustawodawstwie polskim, co nadaje jej uniwersalny charakter, który wyraża się w powszechnym jej stosowaniu w zakresie obrotu gospodarczego z udziałem przedsiębiorcy zagranicznego. Ustawodawstwo materialne wypowiada się w tym zakresie w dwojaki sposób, tj. wprost odsyła do definicji legalnej tego pojęcia bądź operuje pojęciem przedsiębiorcy zagranicznego bez bliższego jego określenia, co oznacza pojęcie przedsiębiorcy zagranicznego w rozumieniu powołanej wyżej ustawy.

5. Przedsiębiorca zagraniczny jako kategoria normatywna jest pojęciem prawnie złożonym, które zostało oparte na dwóch komplementarnych i równoważnych przesłankach prawnego ukształtowania. Pierwszą jest przesłanka podmiotowa, która pozwala na określenie kręgu podmiotów prawa zdolnych do nabycia statusu przedsiębiorcy zagranicznego, drugą zaś - przesłanka przedmiotowo - funkcjonalna, która wskazuje, że o statusie podmiotu prawa jako przedsiębiorcy zagranicznego rozstrzyga wykonywanie działalności gospodarczej za granicą (a więc na terytorium państwa obcego) jako działalności pierwotnej. Spełnienie łączne tych przesłanek jest równoznaczne z nabyciem statusu przedsiębiorcy zagranicznego.

6. Pojęcie przedsiębiorcy zagranicznego obejmuje zróżnicowane pod względem prawnym podmioty prawa obcego. Kategorię tych podmiotów tworzą przedsiębiorcy zagraniczni jako osoby fizyczne (zagraniczne osoby fizyczne i obywatele polscy) oraz przedsiębiorcy zagraniczni jako zagraniczne osoby prawne (zagraniczne niepełne osoby prawne). Wyklucza to prawną dopuszczalność przypisania statusu przedsiębiorcy zagranicznego innym podmiotom prawa niż osoba zagraniczna i obywatel polski. Statusem przedsiębiorcy zagranicznego nie może więc legitymować się osoba prawna (niepełna osoba prawna) prawa polskiego.

7. Spośród osób fizycznych przedsiębiorcą zagranicznym może być każda osoba fizyczna, mająca zdolność podejmowania i wykonywania działalności gospodarczej. Na poziomie osoby prawnej (niepełnej osoby prawnej) statusem przedsiębiorcy zagranicznego może legitymować się wyłącznie zagraniczna osoba prawna (zagraniczna niepełna osoba prawna), tj. osoba prawna (niepełna osoba prawna) z siedzibą za granicą, która w myśl prawa obcego dysponuje możliwością podejmowania i wykonywania działalności gospodarczej. Oznacza to, że każdy przedsiębiorca zagraniczny jest podmiotem prawa obcego (bez względu na zależność od podmiotów prawa polskiego), a tym samym przedsiębiorcą prawa obcego, lecz nie każdy przedsiębiorca zagraniczny, co wymaga szczególnego podkreślenia, jest osobą zagraniczną.

8. Osoba zagraniczna i obywatel polski nabywają status przedsiębiorcy zagranicznego wraz z rozpoczęciem działalności gospodarczej za granicą, któremu odpowiada wykonywanie pierwotnej działalności gospodarczej na terytorium państwa obcego. Uzasadnia to definicja pojęcia przedsiębiorcy zagranicznego, która wskazuje, że z przedsiębiorcą zagranicznym mamy do czynienia wyłącznie w przypadku wykonywania działalności gospodarczej za granicą (jako działalności pierwotnej) przez ściśle określone podmioty prawa. Związanie pojęcia przedsiębiorcy zagranicznego z ustawowo określonymi podmiotami prawa i z wykonywaniem przez te podmioty pierwotnej działalności gospodarczej na terytorium państwa obcego stanowi cechę charakterystyczną prawnego ukształtowania tego pojęcia jako kategorii normatywnej.

9. Wyodrębnienie pierwotnej działalności gospodarczej pozwala na jej oddzielenie od wtórnej działalności gospodarczej jako działalności zależnej. Podjęcie i wykonywanie wtórnej działalności gospodarczej jest prawnie dopuszczalne w przypadku wykonywania pierwotnej działalności gospodarczej. Wtórna działalność gospodarcza jest zastrzeżona w tym przypadku dla przedsiębiorców zagranicznych jako podmiotów prawa obcego. Fakt wykonywania wtórnej

działalności gospodarczej (niezależnie od miejsca jej wykonywania) nie ma znaczenia prawnego w kwestii uznania określonego podmiotu prawa za przedsiębiorcę zagranicznego.

10. Przedsiębiorca zagraniczny jako podmiot prawa obcego (niezależnie od przynależności państwowej) może podejmować i wykonywać działalność gospodarczą na terytorium RP na zasadach określonych w ustawodawstwie polskim (z zastrzeżeniem umów międzynarodowych). W przypadku przedsiębiorcy zagranicznego jako osoby fizycznej możliwość ta sprowadza się do podejmowania i wykonywania wtórnej działalności gospodarczej (w formie oddziały z siedzibą na terytorium RP) oraz transgranicznej działalności usługowej. Natomiast w przypadku przedsiębiorców zagranicznych jako zagranicznych osób prawnych (zagranicznych niepełnych osób prawnych) wskazane wyżej możliwości uzupełnia możliwość podejmowania i wykonywania w sposób pośredni działalności gospodarczej, co przejawia się w dopuszczalności tworzenia (współtworzenia) podmiotów prawa jako przedsiębiorców polskich.

11. Podmiotowe zróżnicowanie przedsiębiorców zagranicznych uzupełnia ich ustawowy podział w oparciu o kryterium przynależności państwowej (terytorialnej). Znaczenie tego podziału koresponduje ze zróżnicowaniem zasad działalności gospodarczej tych podmiotów prawa obcego. Przedsiębiorcy zagraniczni z państw EOG (UE) są z mocy prawa traktowani narodowo w zakresie działalności gospodarczej, w przeciwieństwie do przedsiębiorców zagranicznych pochodzących z państw trzecich (z zastrzeżeniem umów międzynarodowych). Przedsiębiorcy zagraniczni z państw EOG (UE) na terytorium RP jako państwa przyjmującego korzystają więc z traktatowej swobody przedsiębiorczości (swobody świadczenia usług), której podstawą jest standard traktowania narodowego

W przypadku przedsiębiorców zagranicznych jako zagranicznych osób prawnych (zagranicznych niepełnych osób prawnych) o ich przynależności do państw EOG (UE) rozstrzygają kryteria bezpośrednio wynikające z TFUE, a konkretniej dotyczące pojęcia spółki w rozumieniu art. 54 Traktatu. Spełnianie tych kryteriów jest równoznaczne z przypisaniem z mocy prawa przedsiębiorcy zagranicznemu jako zagranicznej osobie prawnej (zagranicznej niepełnej osobie prawnej) statusu podmiotu traktatowej swobody przedsiębiorczości (swobody świadczenia usług). Niespełnianie tych kryteriów jest równoznaczne z przypisaniem przedsiębiorcy zagranicznemu jako zagranicznej osobie prawnej (zagranicznej niepełnej osobie prawnej) statusu przedsiębiorcy zagranicznego z państwa trzeciego.

Wnioski odniesione do przedsiębiorcy zagranicznego jako osoby fizycznej

1. Pojęcie przedsiębiorcy zagranicznego jako osoby fizycznej, będąc kategorią normatywną, jest tożsame z pojęciem przedsiębiorcy prawa obcego (odniesionym do osoby fizycznej) jako kategorią języka prawniczego. Definicja tego pojęcia jest definicją prawnie ukształtowaną, a więc normatywnie kompletną (zamkniętą). Przedsiębiorcą zagranicznym jest każda osoba fizyczna, która jako podmiot prawa wykonuje pierwotną działalność gospodarczą na podstawie i w rozumieniu prawa obcego. W kwestii oceny „zagraniczności” danego przedsiębiorcy jako osoby fizycznej nie mają znaczenia prawne inne elementy jego charakterystyki prawnej niż wykonywanie działalności gospodarczej za granicą.

2. Przedsiębiorca zagraniczny jako osoba fizyczna może na terytorium RP wielokrotnie podjąć i wykonywać wtórną działalność gospodarczą (w formie oddziału). Nie dysponuje natomiast zdolnością założycielską rozumianą jako możliwość utworzenia (założenia) na terytorium RP odrębnego prawnie podmiotu działalności gospodarczej (przedsiębiorcy polskiego). Zdolnością założycielską w tym zakresie legitymuje się osoba fizyczna jako podmiot prawa, a nie przedsiębiorca zagraniczny jako osoba fizyczna.

3. Statusu przedsiębiorcy zagranicznego jako osoby fizycznej nie zmienia fakt wykonywania wtórnej działalności gospodarczej na terytorium RP. Przedsiębiorca zagraniczny, który jako osoba fizyczna wykonuje tego rodzaju działalność gospodarczą, zachowuje dotychczasowy status prawny na terytorium RP (jest przedsiębiorcą zagranicznym). Zmiana statusu przedsiębiorcy zagranicznego jako osoby fizycznej na status przedsiębiorcy polskiego jako osoby fizycznej nie jest prawnie dopuszczalna. „Dokonanie tej zmiany” łączy się każdorazowo z „przeniesieniem” miejsca wykonywania pierwotnej działalności gospodarczej z terytorium państwa obcego na terytorium RP, co wymaga trwałego zaprzestania wykonywania tej działalności gospodarczej za granicą i podjęcia pierwotnej działalności gospodarczej przez osobę fizyczną na terytorium RP (w ramach Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej).

4. Pojęcie przedsiębiorcy zagranicznego jako osoby fizycznej nie jest tożsame z pojęciem cudzoziemca. Statusem cudzoziemca legitymuje się przedsiębiorca zagraniczny, który jest zagraniczną osobą fizyczną, wykonującą pierwotną działalność gospodarczą za granicą. Wyklucza to z kręgu cudzoziemców tych przedsiębiorców zagranicznych, którymi są

osoby fizyczne, będące obywatelami polskimi, niezależnie od posiadania równocześnie obywatelstwa państwa obcego.

5. Spośród osób fizycznych przedsiębiorcą zagranicznym może być nie tylko zagraniczna osoba fizyczna (cudzoziemiec), ale również obywatel polski jako podmiot prawa. Przedsiębiorcą zagranicznym może być każda osoba fizyczna jako podmiot prawa, a przesłanką rozstrzygającą o nabyciu przez osobę fizyczną statusu przedsiębiorcy zagranicznego jest wykonywanie pierwotnej działalności gospodarczej za granicą. Analogiczne stwierdzenie możemy odnieść do przedsiębiorcy polskiego jako osoby fizycznej (przedsiębiorcy w rozumieniu ustawy - Prawo przedsiębiorców). Statusem przedsiębiorcy polskiego legitymuje się obywatel polski (niezależnie od posiadania równocześnie innego obywatelstwa państwowego), jak i zagraniczna osoba fizyczna (cudzoziemiec), jeżeli wykonują pierwotną działalność gospodarczą na terytorium RP.

6. Ustalenie, którzy spośród przedsiębiorców zagranicznych jako osób fizycznych są podmiotami traktatowej swobody przedsiębiorczości (swobody świadczenia usług) na terytorium RP, zależy od zastosowania łącznie:

a) kryterium przynależności państwowej (terytorialnej) przedsiębiorcy zagranicznego, które wskazuje miejsce (terytorium) wykonywania pierwotnej (stałej) działalności gospodarczej (usytuowania pierwotnego przedsiębiorstwa), a tym samym określa właściwe ustawodawstwo jako podstawę prawną podjęcia i wykonywania tej działalności gospodarczej przez osobę fizyczną;

b) kryterium statusu prawno-państwowego (obywatelstwa państwowego) osoby fizycznej jako przedsiębiorcy zagranicznego, którego zastosowanie pozwala na rozstrzygnięcie kwestii posiadania przez osobę fizyczną określonego obywatelstwa państwowego.

7. Spośród przedsiębiorców zagranicznych jako osób fizycznych podmiotem traktatowej swobody przedsiębiorczości (swobody świadczenia usług) na terytorium RP jest obywatel państwa EOG (UE), w tym obywatel polski (lub państwa związanego z UE i jej państwami członkowskimi umową dotyczącą korzystania z tych swobód traktatowych), który wykonuje pierwotną działalność gospodarczą na terytorium przynajmniej jednego z wyżej wskazanych państw (z wyłączeniem terytorium RP jako terytorium państwa przyjmującego). Kategorię tych podmiotów prawa obcego tworzą zatem przedsiębiorcy zagraniczni z innych niż RP państw objętych traktatowymi swobodami gospodarczymi, którymi są jednocześnie obywatele co najmniej jednego z tych państw;

8. Odrębną kategorią przedsiębiorców zagranicznych jako osób fizycznych stanowią przedsiębiorcy zagraniczni, którzy nie korzystają z traktatowej swobody przedsiębiorczości (swobody świadczenia usług) na terytorium RP. Kategoria tych przedsiębiorców zagranicznych obejmuje:

a) osoby fizyczne, które mają status przedsiębiorców zagranicznych z państwa trzeciego. Prawne wyodrębnienie tej grupy przedsiębiorców zagranicznych następuje wyłącznie na podstawie kryterium przynależności terytorialnej (miejsca wykonywania pierwotnej działalności gospodarczej) przedsiębiorcy zagranicznego jako osoby fizycznej. W tym zakresie nie ma znaczenia prawne posiadanie bądź nieposiadanie obywatelstwo państwowego przez osobę fizyczną jako przedsiębiorcę zagranicznego. Statusem przedsiębiorcy zagranicznego z państwa trzeciego legitymuje się każda osoba fizyczna, która jako podmiot prawa wykonuje pierwotną działalność gospodarczą na terytorium państwa trzeciego;

b) osoby fizyczne, które jako obywatele państw trzecich (bądź bezpaństwowcy) wykonują pierwotną działalność gospodarczą na terytorium innego niż RP państwa EOG (UE) lub państwa związanego z UE i jej państwami członkowskimi umową w sprawie korzystania z traktatowych swobód gospodarczych. Prawne wyodrębnienie tej grupy przedsiębiorców zagranicznych następuje na podstawie kryterium statusu prawnopństwowego osoby fizycznej jako przedsiębiorcy zagranicznego. Tak rozumiany przedsiębiorca zagraniczny, pomimo wykonywania tej działalności gospodarczej na terytorium innego niż RP państwa EOG (UE) lub państwa, które łączy z UE i jej państwami członkowskimi stosowana umowa, nie jest podmiotem traktatowej przedsiębiorczości (swobody świadczenia usług), lecz przedsiębiorcą zagranicznym, co do zasady, traktowanym w zakresie działalności gospodarczej na terytorium RP jak podmiot z państwa trzeciego;

9. Przypisanie przedsiębiorcy zagranicznemu jako osobie fizycznej statusu podmiotu traktatowej swobody przedsiębiorczości jest, co do zasady, równoznaczne z przypisaniem statusu podmiotu traktatowej swobody świadczenia usług. Legitymowanie się takim statusem prawnym skutkuje z mocy prawa traktowaniem narodowym tego przedsiębiorcy zagranicznego w zakresie wtórnej działalności gospodarczej na terytorium RP, której podjęcie i wykonywanie jest prawnie dopuszczalne w formie oddziały z siedzibą na terytorium RP oraz w zakresie niestajej (przejściowej) działalności gospodarczej, która polega na czasowym oferowaniu i świadczenia usług na terytorium RP.

10. Uznanie przedsiębiorcy zagranicznego jako osoby fizycznej za przedsiębiorcę zagranicznego z państwa trzeciego skutkuje wyłącznie możliwością podjęcia i wykonywania na terytorium RP wtórnej działalności gospodarczej za pośrednictwem oddziału. Realizacja tej możliwości zależy od obowiązywania (respektowania) zasady wzajemności, chyba że ratyfikowana umowa międzynarodowa stanowi inaczej.

Wnioski odniesione do przedsiębiorcy zagranicznego jako zagranicznej osoby prawnej (zagranicznej niepełnej osoby prawnej)

1. Przyjęta przez ustawodawcę definicja przedsiębiorcy zagranicznego, jako zagranicznej osoby prawnej (zagranicznej niepełnej osoby prawnej), jest definicją prawnie ukształtowaną. Stanowi tym samym definicję normatywnie kompletną (zamkniętą).

2. Przedsiębiorcą zagranicznym spośród osób prawnych (niepełnych osób prawnych) jest wyłącznie zagraniczna osoba prawna (zagraniczna niepełna osoba prawna), która wykonuje pierwotną działalność gospodarczą na podstawie i w rozumieniu prawa obcego. Wskazuje to, że o „zagraniczności” danego przedsiębiorcy jako osoby prawnej (niepełnej osoby prawnej) rozstrzyga fakt bycia zagraniczną osobą prawną (zagraniczną niepełną osobą prawną) oraz wykonywanie przez ten podmiot prawa obcego działalności gospodarczej za granicą jako aktywności pierwotnej. W kwestii oceny „zagraniczności” przedsiębiorcy inne elementy jego charakterystyki prawnej są prawnie obojętne, w tym fakt wykonywania wtórnej działalności gospodarczej (bez względu na miejsce jej wykonywania);

3. Przypisanie statusu przedsiębiorcy zagranicznego zagranicznej osobie prawnej (zagranicznej niepełnej osobie prawnej) wskazuje na prawną niedopuszczalność uznania osoby prawnej (niepełnej osoby prawnej) prawa polskiego (a więc z siedzibą na terytorium RP) za przedsiębiorcę zagranicznego. Pojęcie przedsiębiorcy zagranicznego jest w tym przypadku ustawowo zastrzeżone dla zagranicznej osoby prawnej (zagranicznej niepełnej osoby prawnej), niezależnie od jej przynależności państwowej. Tym samym zagraniczna osoba prawna (zagraniczna niepełna osoba prawna) nie może legitymować się równocześnie statusem przedsiębiorcy zagranicznego i przedsiębiorcy polskiego (w przeciwieństwie do osoby fizycznej, w tym jako osoby zagranicznej);

4. Przedsiębiorca zagraniczny jako zagraniczna osoba prawna (zagraniczna niepełna osoba prawna) może na terytorium RP:

- podjąć i wykonywać wyłącznie wtórną działalność gospodarczą (za pośrednictwem oddziału z siedzibą na terytorium RP). W przypadku podjęcia i wykonywania tej działalności przedsiębiorca zagraniczny staje się podmiotem działalności gospodarczej na terytorium RP w zakresie wtórnej działalności gospodarczej (bezpośrednia działalność gospodarcza), co nie zmienia jego dotychczasowego statusu prawnego, a tym samym nie nabywa statusu przedsiębiorcy polskiego. W zależności od przynależności państwowej tego przedsiębiorcy zagranicznego zasady podejmowania i wykonywania wtórnej działalności gospodarczej na terytorium RP są prawnie zróżnicowane;

- korzystać w ramach zdolności założycielskiej ze zróżnicowanych, a jednocześnie adekwatnych, form organizacyjnoprawnych działalności gospodarczej, przewidzianych przez ustawodawstwo polskie (pośrednia działalność gospodarcza). Dysponuje tym samym możliwością utworzenia na terytorium RP odrębnego prawnie podmiotu działalności gospodarczej (przedsiębiorcy polskiego). W zależności od przynależności państwowej tego przedsiębiorcy zagranicznego zasady korzystania z form organizacyjnoprawnych działalności gospodarczej są prawnie zróżnicowane;

5. Pojęcie przedsiębiorcy zagranicznego jako zagranicznej osoby prawnej jest tożsame z pojęciem cudzoziemca. O „zagraniczności” i „cudzoziemskości” rozstrzyga wyłącznie usytuowanie siedziby za granicą. Każda zatem zagraniczna osoba prawna, która wykonuje pierwotną działalność gospodarczą za granicą legitymuje się statusem cudzoziemca, niezależnie od przynależności państwowej założycieli. Z kolei pojęcie przedsiębiorcy zagranicznego, jako zagranicznej niepełnej osoby prawnej nie jest tożsame z pojęciem cudzoziemca. Spośród tych podmiotów prawa obcego statusem cudzoziemca legitymuje się przedsiębiorca zagraniczny zorganizowany w formie zagranicznej spółki niemającej osobowości prawnej (a więc spółki z siedzibą zagranicą), której współnikami są zagraniczne osoby fizyczne lub zagraniczne osoby prawne. Przedsiębiorca zagraniczny, który jako zagraniczna niepełna osoba prawna, nie spełnia łącznie tych elementów, nie jest cudzoziemcem;

6. Prawne związanie pojęcia przedsiębiorcy zagranicznego z zagraniczną osobą prawną (zagraniczną niepełną osobą prawną) jest cechą charakterystyczną prawnej konstrukcji tego podmiotu prawa obcego. Identyczne stwierdzenie dotyczy przedsiębiorcy polskiego jako osoby prawnej (niepełnej osoby prawnej), gdyż spośród osób prawnych (niepełnych osób prawnych) przedsiębiorcą polskim (przedsiębiorcą w rozumieniu ustawy – Prawo przedsiębiorców) może

być wyłącznie osoba prawna (niepełna osoba prawna) prawa polskiego (a więc mająca siedzibę na terytorium RP).

7. Kryterium przynależności państwowej (terytorialnej), którego treść wyznacza „miejsce siedziby” w przypadku zagranicznych osób prawnych (zagranicznych niepełnych osób prawnych) nie jest wystarczające w odniesieniu przedsiębiorców zagranicznych jako zagranicznych osób prawnych (zagranicznych niepełnych osób prawnych). Zastosowanie tego kryterium prowadziłoby do błędnego stwierdzenia, że każdy przedsiębiorca zagraniczny, który jako zagraniczna osoba prawna (zagraniczna niepełna osoba prawna) ma siedzibę na terytorium innego niż RP państwa EOG (UE), legitymuje się statusem przedsiębiorcy zagranicznego z państwa objętego traktatowymi swobodami gospodarczymi (a tym samym z państwa EOG (UE), w przeciwieństwie do przedsiębiorcy zagranicznego, którego siedziba znajduje się na terytorium państwa trzeciego.

8. W kwestii ustalenia przynależności państwowej (terytorialnej) przedsiębiorcy zagranicznego jako zagranicznej osoby prawnej (zagranicznej niepełnej osoby prawnej) rozstrzygające znaczenie mają kryteria określone poza ustawodawstwem krajowym, tj. wynikające z tych postanowień Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, które dotyczą swobody przedsiębiorczości i swobody świadczenia usług (art. 54 Traktatu). Zastosowanie tych kryteriów umożliwia prawne wyodrębnienie przedsiębiorców zagranicznych, którzy pochodzą z państw EOG (UE), a tym samym korzystają z traktatowej swobody przedsiębiorczości (swobody świadczenia usług), oraz przedsiębiorców zagranicznych, którzy „pochodzą” z państw trzecich. Traktat bowiem na oznaczenie podmiotów tych swobód posługuje się pojęciem spółki, które jednocześnie definiuje. Pojęciu temu na poziomie ustawodawstwa polskiego odpowiada pojęcie przedsiębiorcy zagranicznego jako zagranicznej osoby prawnej (zagranicznej niepełnej osoby prawnej) z państwa EOG (UE). Sprawia to, że spośród osób prawnych (niepełnych osób prawnych) statusem spółki w rozumieniu Traktatu legitymują się osoby prawne (niepełne osoby prawne), których prawne ukształtowanie odpowiada kryteriom traktatowym (katalog tych kryteriów jest prawnie zamknięty). Odniesienie tych kryteriów do przedsiębiorcy zagranicznego jako zagranicznej osoby prawnej (zagranicznej niepełnej osoby prawnej) wskazuje, że statusem przedsiębiorcy zagranicznego, a jednocześnie podmiotem swobody przedsiębiorczości (swobody świadczenia usług) na terytorium RP, legitymuje się każdy przedsiębiorca zagraniczny, który jako zagraniczna osoba prawna (zagraniczna niepełna osoba prawna) spełnia kryteria traktatowe.

9. Identyczne kryteria traktatowe znajdują zastosowanie wobec przedsiębiorcy jako osoby prawnej (niepełnej osoby prawnej) prawa polskiego (tj. przedsiębiorcy polskiego) w kwestii dopuszczalności bycia podmiotem swobody przedsiębiorczości (pierwotnej i wtórnej) (swobody świadczenia usług) na terytorium innego niż RP państwa EOG (UE). W świetle jednak prawa polskiego każdy przedsiębiorca jako osoba prawna (niepełna osoba prawna) prawa polskiego (przedsiębiorca polski) spełnia traktatowe kryteria spółki, a tym samym jest podmiotem tych swobód gospodarczych na terytorium wskazanych państw EOG (UE) jako państw przyjmujących. Każda bowiem osoba prawna (niepełna osoba prawna) prawa polskiego to inaczej podmiot utworzony na podstawie prawa polskiego (a zatem na podstawie prawa państwa UE) i równocześnie mający siedzibę na terytorium RP.

10. Odrębną kategorię przedsiębiorców zagranicznych jako zagranicznych osób prawnych (zagranicznych niepełnych osób prawnych) tworzą przedsiębiorcy zagraniczni, którzy nie spełniają kryteriów spółki w rozumieniu Traktatu. Kategorię tych podmiotów prawa obcego stanowią przedsiębiorcy zagraniczni, którzy jako zagraniczne osoby prawne (zagraniczne niepełne osoby prawne) zostali utworzeni na podstawie prawa państwa trzeciego, co jednocześnie łączy się z podjęciem i wykonywaniem pierwotnej działalności gospodarczej (posiadaniem macierzystego przedsiębiorstwa) na terytorium tego państwa.

11. Przypisanie przedsiębiorcy zagranicznemu jako zagranicznej osobie prawnej (zagranicznej niepełnej osobie prawnej) statusu podmiotu traktatowej swobody przedsiębiorczości (swobody świadczenia usług) na terytorium RP jest równoznaczne z przypisaniem statusu przedsiębiorcy zagranicznego jako podmiotu prawa obcego z państwa EOG (UE). Legitymowanie się takim statusem prawnym skutkuje z mocy prawa traktowaniem narodowym tego przedsiębiorcy zagranicznego w zakresie działalności gospodarczej na terytorium RP. Traktowanie to dotyczy tworzenia odrębnych podmiotów prawa polskiego (osób prawnych i niepełnych osób prawnych) w celu podjęcia i wykonywania działalności gospodarczej na terytorium RP (pośrednia działalność gospodarcza) oraz podejmowania i wykonywania w formie oddziały wtórnej działalności gospodarczej na terytorium RP (bezpośrednia działalność gospodarcza), a także podejmowania i wykonywania niestałej (przejściowej) działalności gospodarczej, która polega na czasowym oferowaniu i świadczeniu usług na terytorium RP.

12. Przypisanie przedsiębiorcy zagranicznemu jako zagranicznej osobie prawnej (zagranicznej niepełnej osobie prawnej) statusu przedsiębiorcy zagranicznego z państwa

trzeciego łączy się z istotnymi ograniczeniami w zakresie działalności gospodarczej na terytorium RP. Kategoria tych przedsiębiorców zagranicznych może korzystać z ustawowo wskazanych form organizacyjnoprawnych działalności gospodarczej na terytorium RP, których katalog jest zamknięty (pośrednia działalność gospodarcza), jak również może tworzyć oddziały na terytorium RP na zasadzie wzajemności, o ile ratyfikowane umowy międzynarodowe nie stanowią inaczej (bezpośrednia działalność gospodarcza).

4. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo - badawczych

Badania naukowe, które stanowią przedmiot moich zainteresowań, koncentrują się w obrębie publicznego prawa gospodarczego i prawa gospodarczego Unii Europejskiej. Do podstawowego (najważniejszego) obszaru tych badań (działalności naukowej) zaliczam administracyjnoprawną problematykę podejmowania i wykonywania (także zakończenia) działalności gospodarczej na terytorium RP, ze szczególnym uwzględnieniem działalności gospodarczej inwestorów zagranicznych, niezależnie od ich przynależności państwowej (terytorialnej).

Prezentowany poniżej przegląd publikacji zawiera informację o wybranych publikacjach, które bezpośrednio związane są z podstawowym (najważniejszym) obszarem moich badań naukowych (działalności naukowej). Administracyjnoprawna problematyka podejmowania i wykonywania działalności gospodarczej, w tym z udziałem inwestorów zagranicznych, stanowi zdecydowanie dominujący przedmiot mojej aktywności naukowej. Problematyce tej poświęciłem cykl artykułów oraz rozdziały w podręcznikach (innych opracowaniach zbiorczych).

W ramach cyklu artykułów rozważania moje dotyczyły:

- problematyki osoby zagranicznej (jej prawnego zróżnicowania) oraz zasad działalności gospodarczej. W ramach tej problematyki dokonałem analizy poszczególnych kategorii osób zagranicznych, w tym relacji do pojęcia cudzoziemiec. (*Osoba fizyczna jako osoba zagraniczna a cudzoziemiec* (w świetle ustawy o swobodzie działalności gospodarczej i ustawy o nabywaniu nieruchomości przez cudzoziemców). Przegląd Prawa Handlowego 5/2007; *Osoba prawna jako osoba zagraniczna a cudzoziemiec* (w świetle ustawy o swobodzie działalności gospodarczej i ustawy o nabywaniu nieruchomości przez cudzoziemców), Przegląd Prawa Handlowego 10/2009; *Niepełna osoba prawna jako osoba zagraniczna a cudzoziemiec* (w świetle ustawy o swobodzie działalności gospodarczej i ustawy o nabywaniu nieruchomości przez cudzoziemców) (w): *Problemy prawa polskiego i obcego w ujęciu*

historycznym, praktycznym i teoretycznym – część druga (red. B. T. Bieńkowska, red. D. Szafrąński). Wydawnictwo C. H. Beck. Warszawa 2009). W zakresie rozważań szczegółowych podjąłem administracyjnoprawną problematykę fundacji zagranicznej, która jest osobą zagraniczną w rozumieniu ustawy o zasadach uczestnictwa przedsiębiorców zagranicznych i innych osób zagranicznych w obrocie gospodarczym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, wskazując, że fundacja zagraniczna nie może podjąć i wykonywać działalności gospodarczej za pośrednictwem przedstawicielstwa w rozumieniu ustawy o fundacjach. (*Przedstawicielstwo fundacji zagranicznej* (w): *Problemy prawa polskiego i obcego w ujęciu historycznym, praktycznym i teoretycznym – część dziewiąta* (red. A. Bielecki, red. D. Szafrąński, red. T. Gąsior). Wydawnictwo C. H. Beck. Warszawa 2018);

- problematyki przedsiębiorcy zagranicznego (jego podmiotowego zróżnicowania) oraz zasad działalności gospodarczej. W ramach tej problematyki podjąłem rozważania, które dotyczyły normatywnej konstrukcji przedsiębiorcy zagranicznego, w tym skutków prawnych przyjęcia tej konstrukcji w zakresie działalności gospodarczej na terytorium RP, przy czym rozważania te uwzględniały podział tych podmiotów prawa obcego w zależności od przynależności państwowej (*Przedsiębiorca zagraniczny jako kategoria normatywna*, Przegląd Prawa Handlowego 8/2010). Kontynuacją tego podejścia stały się rozważania, uwzględniające istotną nowelizację (z 2011 r.) obowiązującej wówczas ustawy o swobodzie działalności gospodarczej, która poszerzała zakres pojęcia przedsiębiorca zagraniczny, a tym samym usunęła istniejącą w tym zakresie lukę prawną. Status bowiem przedsiębiorcy zagranicznego uzyskuje osoba fizyczna mająca obywatelstwo polskie, o ile wykonuje działalność gospodarczą za granicą. (*Osoba fizyczna jako przedsiębiorca zagraniczny*, Europejski Przegląd Sądowy nr 7/2013; *Przedsiębiorca zagraniczny jako podmiot działalności gospodarczej na terytorium RP* (w): *Status prawny przedsiębiorcy zagranicznego w Polsce* (pod red. M. Pawełczyka i R. Stankiewicza), Oficyna Wydawnicza Edward Mitek 2014). W obrębie problematyki dotyczącej przedsiębiorcy zagranicznego podjąłem również rozważania odniesione do relacji przedsiębiorca zagraniczny a cudzoziemiec, stwierdzając, że nie każdy przedsiębiorca zagraniczny legitymuje się statusem cudzoziemca. (*Przedsiębiorca zagraniczny a cudzoziemiec* (w): *Problemy prawa polskiego i obcego w ujęciu historycznym, praktycznym i teoretycznym – część czwarta* (red. B. T. Bieńkowska, D. Szafrąński). Wydawnictwo C. H. Beck. Warszawa 2013);

Rozważania, dotyczące administracyjnoprawnych aspektów podejmowania i wykonywania działalności gospodarczej, znalazły się również w ramach rozdziałów zawartych w podręcznikach (opracowaniach zbiorczych), a także w artykułach. W ramach tych rozważań

podjąłem problematykę działalności gospodarczej, w tym z udziałem osób zagranicznych i przedsiębiorców zagranicznych („*Administracyjnoprawne aspekty działalności gospodarczej osób zagranicznych*” (w): *Prawo gospodarcze. Zagadnienia administracyjnoprawne* (red. nauk. M. Wierzbowski, red. naukowa M. Wyrzykowski). Wydanie IV zmienione, Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis. Warszawa 2003; „*Podejmowanie i wykonywanie działalności gospodarczej*” (w): *Prawo gospodarcze. Zagadnienia administracyjnoprawne* (red. nauk. M. Wierzbowski, red. nauk. M. Wyrzykowski). Wydanie V zmienione, Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis. Warszawa 2005; „*Działalność gospodarcza inwestorów zagranicznych*” (w): *Prawo gospodarcze. Zagadnienia administracyjnoprawne* (red. nauk. H. Gronkiewicz-Waltz, red. nauk. M. Wierzbowski). Wydanie I, Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis Warszawa 2007).

W opracowaniach zbiorczych (artykuły) innych niż podręczniki podjąłem problematykę odniesioną do wybranych kwestii z zakresu działalności gospodarczej (współautor K. Brodaczewski): *Działalność gospodarcza na terytorium RP cudzoziemców jako członków rodziny obywateli państw Europejskiego Obszaru Gospodarczego* (w): *Problemy prawa polskiego i obcego w ujęciu historycznym, praktycznym i teoretycznym* (red. B. T. Bieńkowska, red. D. Szafrąński). Wydawnictwo C. H. Beck. Warszawa 2008; *Cudzoziemiec (osoba fizyczna) jako przedsiębiorca prawa polskiego*, Europejski Przegląd Sądowy nr 7/2010; „*Zasady działalności gospodarczej inwestorów zagranicznych*” (w:) *Energetyka i ochrona środowiska w procesie inwestycyjnym* (pod red. M. Cherki, F. M. Elżanowskiego, M. Sfory, K. A. Wąsowskiego). Warszawa 2010; *Standardy prawne kontroli działalności gospodarczej przedsiębiorcy* - *Studia Iuridica* tom 53, 2011; (współautor R. Stankiewicz): *Koncesjonowanie działalności gospodarczej w ustawie z dnia 19 listopada 2009 r. o grach hazardowych* (w): *Problemy prawa polskiego i obcego w ujęciu historycznym, praktycznym i teoretycznym – część szósta* (red. B. T. Bieńkowska, red. D. Szafrąński). Wydawnictwo C. H. Beck. Warszawa 2015. W obrębie tego nurtu działalności naukowej podjąłem również zagadnienia z zakresu traktatowej swobody przedsiębiorczości (*Osoba fizyczna i przedsiębiorca jako podmiot swobody przedsiębiorczości (w świetle Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską)* (w): *Europeizacja prawa polskiego – wybrane aspekty*. (red. B. T. Bieńkowska, red. D. Szafrąński). Wydawnictwo C. H. Beck. Warszawa 2007).

Istotnym uzupełnieniem najważniejszego (podstawowego) obszaru moich badań (działalności naukowej) jest problematyka związana z publicznoprawną ochroną konkurencji. W ramach tej problematyki opublikowałem jako autor (współautor) kilka artykułów, w których podjęto rozważania dotyczące kryteriów skuteczności prawa antymonopolowego (współautor

M. Krasnodębska – Tomkiel): *Skuteczność prawa antymonopolowego* (w): *Skuteczność prawa* (red. T. Giaro). Liber. Warszawa 2010; (współautor R. Stankiewicz): *Pewność prawa a kształt rozstrzygnięć organu antymonopolowego w sprawach praktyk ograniczających konkurencję* (w): *Problemy prawa polskiego i obcego w ujęciu historycznym, praktycznym i teoretycznym – część dziewiąta* (red. A. Bielecki, red. D. Szafrąński, red. T. Gąsior). Wydawnictwo C. H. Beck. Warszawa 2018) oraz rozważania odniesione do strony podmiotowej praktyk ograniczających konkurencję, tj. przedsiębiorców w rozumieniu ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów (*Przedsiębiorca zagraniczny jako przedsiębiorca w zakresie praktyk ograniczających konkurencję* (w świetle ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów). Europejski Przegląd Sądowy nr 6/2009; *Status gminnej osoby prawnej w świetle ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów*, Europejski Przegląd Sądowy nr 5/2010; *Jednostka samorządu terytorialnego jako podmiot prawa antymonopolowego* (w): *Dobre prawo - sprawne rządzenie* (pod redakcją prof. UŁ dr hab. Barbary Jaworskiej - Dębskiej), Łódź 2015.

Odrębnym przedmiotem mojej działalności naukowej stanowiła problematyka przygotowywania projektów aktów prawa miejscowego. Pojawienie się tej problematyki było odpowiedzią na zapotrzebowanie środowisk samorządu terytorialnego na tego rodzaju kwestie, co wynikało z doświadczeń związanych z moim udziałem w realizacji projektu „Dobre prawo – sprawne rządzenie” (Działanie 5.2 Program Operacyjny Kapitał Ludzi), którego jednym z partnerów był Uniwersytet Warszawski – Wydział Prawa i Administracji. Zakresem tego projektu, którego adresatem byli pracownicy samorządu terytorialnego, objęto m.in. problematykę dotyczącą tworzenia aktów prawa miejscowego, w tym stosowania w tym zakresie „Zasad techniki prawodawczej” (rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2006 r. w sprawie „Zasad techniki prawodawczej – Dz.U. z 2016 r. poz. 283). Znaczenie tej problematyki podkreślali pracownicy samorządu terytorialnego, wskazując, że brak jest całościowego opracowania, które dotyczyłoby kwestii związanych z przygotowaniem, w tym redagowaniem, projektów aktów prawa miejscowego. Efektem tego były dwie publikacje (przygotowane po zakończeniu projektu), których zostałem redaktorem i współautorem, a mianowicie: „*Zasady techniki prawodawczej w zakresie aktów prawa miejscowego. Komentarz praktyczny z wzorami oraz przykładami*” (red. D. Szafrąński). Wydawnictwo C.H. Beck Warszawa 2014, s. 355 oraz „*Zasady techniki prawodawczej w zakresie aktów prawa miejscowego. Komentarz praktyczny z wzorami oraz przykładami*. Wydanie II (red. D. Szafrąński). Wydawnictwo C.H. Beck Warszawa 2016, s. 407. Konieczność przygotowania wydania II tej publikacji wiązała się z istotną zmianą rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2006 r. w sprawie „Zasad techniki

prawodawczej” (Dz. U. z 2016 r. poz. 283). Ponadto w ramach problematyki dotyczącej projektów aktów prawa miejscowego jestem współautorem dwóch publikacji, które tworzą merytoryczną całość (współautor W. Białończyk, współautor Ł. Kasiak): *Tytuł aktu prawa miejscowego. Nieruchomości nr 3 /2015 (cz. I)* oraz (współautor W. Białończyk, współautor Ł. Kasiak): *Tytuł aktu prawa miejscowego. Nieruchomości nr 4 /2015 (cz. II)*.

Ponadto, przedmiotem moich badań była problematyka poświęcona administracyjnoprawnym aspektom nabywania nieruchomości przez cudzoziemców (jako inwestorów zagranicznych), która znalazła swój wyraz w rozdziałów zawartych w podręcznikach oraz innych opracowaniach zbiorczych, a także w artykułach. Szczególne moje zainteresowanie budziła ta problematyka przed przystąpieniem RP do Unii Europejskiej (*np. Nabywanie nieruchomości przez cudzoziemców a postanowienia Układu Europejskiego*, Monitor Prawniczy 1995, nr 9; *Promesa zezwolenia na nabycie nieruchomości przez cudzoziemca (przrzeczenie wydania zezwolenia)*, Kwartalnik Prawa Publicznego nr 1 / 2001, *Nabywanie nieruchomości przez cudzoziemców bez zezwolenia*, Przegląd Prawa Gospodarczego - Glosa nr 3/2001).

W związku z przystąpieniem RP do Unii Europejskiej podjąłem rozważania dotyczące zasad nabywania nieruchomości przez cudzoziemców. Podjęcie tych rozważań uzasadniały postanowienia Traktatu o przystąpieniu RP do Unii Europejskiej (Traktatu Akcesyjnego), które wprowadzały traktowanie narodowe w zakresie nabywania określonych kategorii nieruchomości przez cudzoziemców jako obywateli państw Europejskiego Obszaru Gospodarczego i cudzoziemców jako przedsiębiorców pochodzących z tych państw (z zastrzeżeniem okresów przejściowych). (*Nabywanie nieruchomości położonych na terytorium RP przez cudzoziemców jako obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej* (w): *Refleksje o prawie, państwie i społeczeństwie*. (pod red. Anny Turskiej). Wydawnictwo C. H. Beck. Warszawa 2005; *Administracyjnoprawne aspekty nabywania nieruchomości przez cudzoziemców* (w): *Prawo gospodarcze. Zagadnienia administracyjnoprawne* (red. nauk. M. Wierzbowski, red. nauk. M. Wyrzykowski). Wydanie V zmienione, Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis. Warszawa 2005).

